

(א) וכדכתיב גר' ה' גשמת אדם תמומה ריש פ' נחג' (ג) וי'ל רבא] (א) טעמיה כ: (ד) ונסתדין מ' בי' קוט: (ה) מוספתא יומא פ"ד] (ו) מוספתא פ"ב ברטא נא: (ז) מוספתא פ"ב (ז) (ז) מוספתא ריש פ"ח] (ח) גיטיין (ט) ג' חמג]

תורה אור השלם

1 קטנתי מכל החסידים ומכל האמת אשר עשית את עבדך בי במקלי עברתי את הדין הזה ונתתה היתר לשיני מןהזון: בראשית לב יא
 2 כי תבנה בית חדש וישית מעקה לגגה ולא תשים דמים בביתך כי יפל והנפל מפנה: דברים כב ח
 3 אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלקי להגיד לאדם ישרו ורחנו ויאמר פגעו מרדת תלוי לביד: מוצאתי כפר:
 ארוב לך כג-כד

גהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואלו הן פרקליטין (עושה למטה) מאמר וי"ב ס"א אין זה: (ב) בא"ד שבהן תלוי לביד: (ג) ד"ה בדקו מיתה עומת:

לעזר רש"י

בטור"ד [בטור"ד] א. הכאה. פריטי"י [פריטי"א]. ארון. משטי"ר [מישטי"ר]. ארון כלים.

מוסף רש"י

מנבין. ממעטין (תנ"ח כ.). שלשה בדקי מיתה. שהאשה נדקת בהן בשעת הכנה שלם ימלא בה אחד מהם מומת (ברכות לא.).

במה מדליקין פרק שני שבת

לב.

**עין משפט
נר מצוה**

ק"ח א מ"י פ"ב מהל' רולח ושמירת נפש ה' ו' סגנו עשין עט ש"ע י"ד ס"י ק"ו סעף ה' כג"ה:
 ק"ח ב מ"י פ"א מהל' משנה ה' א סגנו עשין יג טו"ע י"ד ס"י סעף א:

רבינו הגנאל

ראשית קראתי אתכם על עסקי ראשית הוהרתי [אתכם]. כגון החלה והתרומה. נשמה שקרויה נר נחתי בכס על עסקי נר הוהרתי אתכם, אם אתם מקיימים אותם מוטב ואם לאו הריני נוטל נשמתכם. ולמה בשעת לידה אמר רבא נפל תורא חודר סכיני. חירוש תירוס אמתא חד מחבטא נירו, פי' תרבה להתרומם השפחה על איונתה אחת הכאה ההיה עליה. כלומר פעמים רבות מכעסת איונתה ומקבעת איונתה את הכל בלבה והיא משלמת לה בכאה אחת הכל. וכן רע"א מחגרא ועיזא רויסתא אבב חוטרטא מילי ואבי [דיר] חושבנא, אפי' רועה סתם שאין יכול לרוץ, ועו בורחת ורצה בשדות כשמגיע בשער גדרות הצאן כדמתרגמינן חוטרין דען ובבית הדיר (כז) כדתנן הכונס צאן לדיר, שם מעלה חשבון הבריות שברחה ושם מכה אותה. בתנות של יין הכל אוהבין באין ושוותין בשלום בעל הנותן כרי שישתו עמו, אבל אם רואין שנתפס אדם בבית המכס או בבית המושל לינעש כל אוהביו ברוחין אין אחד מהן פונה אליו. לא יעמוד אדם במקום ככה ויאמר עושין לי נס [נמא] אין עושין לו נס, ואם עושין לו מנבין לו מוכותיו שנאמר קטנתי מכל החסידים וגו'. לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והיפטר. ת"ר חלה ונטה למות אומרים לו התודה שכן דרך כל המומתים מתורדים, אדם יוצא לשוק היא דומה כמי [שנמטר] לטורידו, חש בראשו דומה כמי שנתנהו בקולר. עלה למטה דומה כמי שהעלוהו לגדרים לידון, אם יש לו פרקליטין המלמדין עליו זכות ניצל אם לאו לא ניצל. תשובה ומעשים טובים הן פרקליטין של אדם, אפילו תתקצ"ט מלמדיו עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצל, שנאמר אם יש עליו מלאך מליץ אחד מני אלקי להגיד לאדם ישרו ורחנו ויאמר פגעו מרדת תלוי לביד: מוצאתי כפר. כלומר דאמרי מתות ילדותי. [ואמרי לה ג' בדקי מיתה כ"א דאמר מתות ילדותי]. כלומר דבקה בהו מיתה שלא בעתה.

(א) ע"י ערוך ערך כג.

ראשים קראתי אתכם. ראשית תבואתה (ירמיה ג): **עסקי ראשית**. ראשית עריסותיכם (במדבר טו): **הריני נוטל נשמתכם**. ותאבד רביעית דמנס ויכזה נרכס ויבטל שם ראשיתכם. ונשים נלטו על כך כדלמדין צבראשית רב"ה היא איכזה חלתו של עולם שעל ידה נטרד אדה"ר שנתרס כחלה וכבתה נרו של עולם ושפכה דמו ועוד שזכרי הבית תלויין זה: **נפל סורא**. לארץ שהוא עומד לשחיטה הכל אומרים חדרו לסקינא עד שלא יקוס והיא טורח להשליכו. כך הואיל ואיתרע מזלה מוזמנת פורענותה לנא: **ספיא תירוס אמתא**. תרבה פשעים השפחה וכולן תלקה צמצנה אחת: **ספיא**. תרבה: **תירוס**. פשע והתרסה: **מחטרא**. בטור"ד בלע"ז.

כלומר אשה עומדת ליסורי לידה על עושה של חוה ומזרפין לה עושין הרבה לאותו מלקות: **שצקיה לרויף**. לשיכור אינך זריך להפילו. כך האשה עומדת לילד משנתעברה והיא זריכה לנצק להקצ"ה לפתוח רחמה והוא נמנע והיא מתה מאליה. כל הני משל הדיוט ניהו: **רעיא חגרא ועויו רשעין**. קלים לרוץ ואינו יכול להגיע ולהלקות על סרחון: **אבב חוטרטא מילי**. כשהיא צאה לפני גדרות אף שם הוא מדבר עמה להלקותה על פשעה. ואזי דרי לבית הדיר של אף צאין לחשבון. גדרות אף מתרגמינן חוטרין דען (במדבר ג). כלומר האשה כשהיא צבראיות פעמים שזכותיה מולין ואין כח בנתקטרג להזכיר עונה אצל משהגיעה לפתח הסכנה ולזריכה לנכס שם מזכירין עונותיה ומעשיה אם ראויה היא לנס אם לאו: **אבב חוטרטא נפישא אחי ומרחמי**. לפתח הסנות שמתלקים בו מוונות ויש שם עושר הרבה רחמים והרבה אוהבים יש הכל נעשים אוהבים: **מרחמי אוהבים**: **אבב צווינו**. צמקוס שיש הפסד ועונו לא אחי ולא מרחמי. כך בשעת הסכנה הורע מזלה ומשיבותה וחדלו פרקליטין שלה: **וגברי היאך מיבדקי**. מעשים שלהם להזכיר עונם וחוסם: **עוין גשר**. כל מקום סכנה כגון קיר נטוי ויואל לדרך: **דילמא מיפקיד**. נכרי דינא על חטאיו ומתפסמא לצדיקה: **מזבא**. ספינה שעוברין זה את הנהר: **דיקי**. הספינה שלא היא זה נקצ: **מניין**. פוחתין: **קטנתי מכל החסידים**. הוקטנו ונתמעטו זכותי בשביל החסידים אשר עשית וגו': **יומא דשופא**. שמנשבת בו הרוח דרומית חזקה (ה) המפלת חומות ועוקרת אילנות: **לביני דקני**. שלא יפיל הרוח דקל עליו: **ממנו להביא ראיה**. מאלחר שהוא נופל זריך למזל ממנו וממעשיו

ראיה לזכות: **מששם ימי צראשית**. דכתיב קורא הדורות מראש (ישעיה מה) שנגלו לפניו הדורות ומעשיהם (ו) וקנס פורענותם: **שהרי כשניתנה תורה עדיין לא נפל זה והכתוב קראו נופל**: על ידי חייב צע"ה זה שלא קיים מצות מעקה: **אומרים**. העומדין שם: **שן דרך כל המומחים מהודין**. כדתנן צבנהדרין שכל המתודה יש לו חלק כו' שכן מצונו בעקן [והשען] שאמר לו יהושע כו' צפ' נגמר הדין (פנהדרין דף מד ע): **לשוק**. מנזיים שם מריבות ובעלי דינים נכרים וישראלים: **דומה כמו שנמסר לסרדיוט**. להוליכו לפני השופט: **חש צראשו**. חשש צבנמא מיוחש קל: **נתנהו צקולר**. היו טפי משמסר לסרדיוט וגרוע מעולה לגדרים שאין דיין שם אלף להריגה ועל סרחון חמור וזריך פרקליטין גדולים: **עלה למטה**. שחלה הרבה שזריך לעלות ולפול למשכב: **ואלו הן פרקליטין**. (ב) שעושה למטה (ג) רזוי לצ"ח של מעלה משוכה ומעשים טובים: **צאוו מלאך**. שזריך עליו זכות והוא אחד מני אלקי ואפילו הוא עצמו מעיד עליו חובה ניולו צאתה של זכות שנאמר מליץ אחד מני אלקי במליצתו של מלאך אין אלף אחת מאלף להגיד ישרו ומשמע נמי שהמלאך המליץ הוא אחד מני אלקי דהא מלאך כתיב מכלל דהשאר מגידים עליו חובה אלף מדלך כתיב אם יש עליו מליץ מלאך אחד מני אלקי איכא למידרשיה אמלאך ואמליצה: **יולדות**. בשעת לידתן: **שגש עזירות**. הנך דמתניתין: **ילדות**. בחורות ואפילו שלא בשעת לידה: **רבי אחא אומר**. הילדות מתות על עון שמכבסות: **ארנא**. כך היו קורין מגדלות שלהם פריטי"י ובלשוננו משטי"ר: **זים עס**. לשון ציוו שמתקצ"ין בו הכל: **ולארון הקדש ארנא**. ואין קורין אותו ארון הקדש: **בדקי (ו)**. עונות שזדקקין אותן בהן בשעת סכנה כרבנן דאמרי יולדות: **בדקי**. שמדבקין ומקיצין מיתה לפני זמנה כו' אלעזר דמי ילדות: **ונמסרו**

ע"ל שקורין לארון הקדש **ארנא**. לא ארון שעשה צללאל קאלמר דמסתמא לא היו מזכירים ארון שהיה לפני כמה שנים שנגנו צבית הראשון אלף לארון שצבית הכנסת אע"ג דצבל דוכמי קרי ליה מיהה דתנן העובר לפני המיזה הוירד לפני המיזה (ברכות פ"ה דף נד) **אורי"י אשכחן נמי דקרי ליה ארון דלמחר תשעה וארון מלטרפין (שם פ"ז דף נז ע):**
מקרא
הנואתא נפישא אחי ומרחמי אבב צווינו לא אחי ולא מרחמי וגברי היכא מיבדקי אמר ריש לקיש בשעה שעוברים על הגשר גשר ותו לא אימא בעין גשר רב לא עבר במברא דיתוב ביה עכו"ם אמר דילמא מיפקיד ליה דינא עליה ומתפסמא בהדיה שמואל לא עבר אלא במברא דאית ביה עכו"ם אמר שמואל בתרי אומי לא שליט ר' ינאי בדיק ועבר ר' ינאי לטעמיה (א) דאמר "לעולם אל יעמוד אדם במקום סכנה לומר שעושין לו נס שמוא אין עושין לו נס ואם עושין לו נס מנבין לו מוכותיו אמר רבי הנין מאי קראה ¹קטנתי מכל החסידים ומכל האמת רבי זירא ביומא דשותא לא נפיק לביני דיקלא אמר ר' יצחק בריה דרב יהודה לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה שאם יחלה אומרים לו הבא זכות והפטר אמר מר עוקבא מאי קראה ²כי יפול הנופל ממנו ממנו להביא ראיה תנא דבי רבי ישמעאל כי יפול הנופל ממנו (ממונו) ראוי זה ליפול מששת ימי בראשית שהרי לא נפל והכתוב קראו נופל אלא ³שמגולגלין זכות על ידי זכאי וחובה על ידי חייב: ת"ר ²מי שחלה ונטה למות אומרים לו התודה שכן כל המומתין מתודין אדם יוצא לשוק יהי דומה בעיניו כמי שנמסר לסרדיוט חש בראשו יהי דומה בעיניו כמי שנתנהו בקולר עלה למטה ונפל יהי דומה בעיניו כמו שהעלוהו לגדרים לידון שכל העולה לגדרים לידון אם יש לו פרקליטין גדולים ניצול ואם לאו אינו ניצול ואלו הן פרקליטין של אדם תשובה ומעשים טובים ואפי' תשע מאות ותשעים ותשעה מלמדים עליו חובה ואחד מלמד עליו זכות ניצול ואם לאו לא ניצל להגיד לאדם ישרו ויהננו ויאמר פדעהו מרדת שחת וגו': ר' אלעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר אפילו תשע מאות ותשעים ותשעה באותו מלאך לחובה ואחד לזכות ניצול שנאמר מליץ אחד מני אלקי: תנו רבנן על שלש עבירות גשים מתות יולדות רבי אלעזר אומר גשים מתות יולדות ר' אחא אומר בעון שמכבסות צואת בניהם בשבת וי"א על שקורין לארון הקודש ארנא: תניא ר' ישמעאל בן אלעזר אומר בעון שני דברים עמי הארצות מתים על שקורין לארון הקודש ארנא ועל שקורין לבית הכנסת בית עם תניא ר' יוסי אומר ⁴שלשה בדקי מיתה נבראו באשה ואמרי לה שלשה בדקי מיתה נדה וחלה והדלקת הנר חדא כו' אלעזר וחדא כרבנן ⁵תניא רשב"ג אומר הלכות הקדש תרומות ומעשרות הן הן גופי תורה ונמסרו

